

SOCIALISMUL ȘI FEMEIA SOVIETICĂ

Scobioală Nadejda,
lect. univ., UASM

„Lăudat fii tu, doamne, stăpînul nostru și al întregii lumi, care nu m-ai făcut femeie”, spun evreii la rugăciunea de dimineață, în timp ce evreicele murmură: „care m-ai făcut după vrea ta.”

Articolul de față urmărește să analizeze viziunea asupra femeii într-un discurs propagandistic de emancipare și implicit rezultatele pe care acest discurs le are în conturarea „feminității noi” ca parte a imaginarii sociale. De asemenea, se va avea în vedere și drumul invers, adică motivațiile femeilor educate care au luat parte la mișcare, felul în care dezideratele socialismului interacționează cu articularea și legitimarea unei agende feministe proprii. Răspunsul la această întrebare va fi schițat prin raportare la cazul sovietic.

Antrenarea unei mișcări de emancipare a femeii face parte din programul socialist care vizează înlăturarea exploatării omului de către om. Această inițiativă apare însă și ca o critică a societății capitaliste în care statutul femeii este inferior celui al bărbatului.

Înainte de analiza propriu-zisă trebuie spus că toate modelele teoretice ce vizează emanciparea femeii au la bază mult din perspectiva marxistă, dar și contradicția pe care o conține: pe de o parte ideea că relațiile dintre sexe sunt un dat natural înscris în actul sexual iar pe de altă parte concluzia că ele pot fi abolite odată cu proprietatea privată ceea ce implică faptul că sunt construite ca urmare a unui mod de organizare economică.

În numeroase pasaje din **Biblie**, bărbatul e considerat adevăratul om, așa cum în limba engleză și în cea franceză nu există decît un singur cuvînt pentru bărbat și om. Tot astfel, cînd vorbim despre popor ne gîndim de obicei numai la bărbați. Femeia este o cantitate neglijată și, în tot cazul, bărbatul este stăpînul ei. Bărbații găsesc această situație cu totul firească, iar pînă acum majoritatea femeilor o acceptă ca pe o fatalitate inevitabilă. În această concepție se reflectă situația sexului feminin.

Independent de faptul că femeia este oprimată ca proletară, în lumea proprietății private ea este oprimată și ca ființă care aparține unui anumit sex. Multe din cele ce-i sînt îngăduite bărbatului, femeii îi sînt interzise; o mulțime de drepturi și libertăți sociale de care se bucură bărbatul devin greșeli sau crime îndată ce femeia vrea să facă uz de ele.

O astfel de afirmație poate fi completată în teoria mișcării de emancipare a femeii, de una aparținînd lui Engels, o proiecție asupra culturii din perspectivă (superficială) gender: „Noua formă de familie ne apare în toată severitatea ei la greci. Pe cînd, după cum remarcă Marx, situația zeitelor în mitologie ne înfățișează o perioadă mai veche, cînd femeia era mai liberă și mai respectată, în

epoca eroică găsim femeia înjosită prin supremația bărbatului și concurența sclavelor. Citiți în **Odiseea** cum Telemac o repudiază pe mama sa și îi impune să tacă. La Homer, tinerele femei capturate devin prada poftelor învingătorilor; comandanții își aleg pe rînd și după rang pe cele mai frumoase; în **Iliada**, toată intriga gravitează, după cum se știe, în jurul certeii dintre Ahile și Agamemnon pentru o astfel de sclavă. Alături de fiecare erou homeric mai însemnat este pomenită fata cu care el împarte cortul și patul. Fetele sînt aduse chiar și în patrie și în căminul conjugal, așa cum la Eschil, de pildă, procedează Agamemnon cu Casandra.”ii

În viziunea socialistă a eliberării (Bebel), și organele sînt egalitate: necesitățile (și performanțele) sînt în strînsă dependență de cele „corporale”. Sub aparența unei revoluții sexuale afișată ca emancipare de sub ipocrizia pudică a burgheziei, socialismul ascunde, de fapt, domnia genitalității reproductive acuzată de Pascal Bruckner și Alain Finkielkraut. Consecvent cu viziunea marxistă, Bebel subliniază importanța satisfacerii instinctului sexual pentru garanția sănătății care stă sub semnul unei discipline a organismului: „Fiecare organ trebuie să-și îndeplinească funcțiile pentru care este destinat de natură, sub sancțiunea unei grave prejudicierii a organismului.”iii

Revenind, centrul de greutate al criticii lui Bebel apasă pe instituția căsătoriei văzută ca un contract încheiat pe baza relațiilor burgheze de proprietate. Căsătoria capitalistă este o afacere, îndepărtată tot mai mult de rostul firesc al acestei instituții care ar fi „satisfacerea instinctului natural și reproducerea propriei ființe prin perpetuarea rasei.”iv

Nu este greu de observat că, și în viziunea socialistă, pasiunea erotică este eludată, ba chiar se recomandă controlul atent: „Este necesară, de asemenea, o anumită doză de rațiune care să țină în frîu pasiunea oarbă.”v De fapt, se dorește un cadru de satisfacere a instinctului reproductiv care să nu fie bazat pe interese financiare.

O mică incursiune în viața privată, în căsnicia burgheză și proletară relevă două tablouri antitetice. În prima situație rolul bărbatului este de a întreține metrese sau de a-și petrece timpul cu prostituate, în timp ce femeia, care este păzitoarea casei, se dedă trîndăviei și ocupațiilor care o corup. Căsătoria este pentru femeie instituția de asigurare a subzistenței. „Pentru bărbat, femeia este în primul rînd un obiect al plăcerii sale; din punct de vedere economic și social ea nu este liberă și trebuie să-și caute asigurarea existenței în căsătorie; ea depinde deci de bărbat și devine proprietatea acestuia.”vi

Pe de altă parte, muncitorul se căsătorește din dragoste, însă problemele financiare sfîrșesc prin a ucide iubirea. El este mereu în pericol de șomaj, copiii sînt de obicei în număr mare înghesuși în locuințe insalubre. De cele mai multe ori femeia trebuie să muncească și ea, iar seara este copleșită de treburile casnice. În timpul zilei copiii rămîn nesupravegheați și nu beneficiază de o

educație corespunzătoare. Ignoranța este însă caracteristică și părinților. Sterilizarea spirituală a cuplului proletar este mai mult decît frecventă.

Pentru a accede la căsătorie, concurența între femei este acerbă. Încercînd să fie cît mai atrăgătoare, ajung ele însele să se considere niște obiecte. Șansa femeii este educația. Direcțiile acestei educații o transformă în „femeia viitorului”. „Toți medicii sînt de acord că pregătirea femeii pentru menirea ei de mamă și de educatoare a copiilor lasă mult de dorit.”vii În plus, constituția fizică a femeii îl îndepărtează pe bărbat de la consumarea scopului căsătoriei. „În ziua de azi” femeile sînt slabe, anemice și ner-voase. „În locul unei tovarășe sănătoase și vesele, *al unei mame viguroase, al unei soții care să poată răspunde îndatoririlor ei casnice*, bărbatul are o soție bolnavă și nervoasă care are permanent nevoie de îngrijire medicală, nu suportă nici un curent de aer și nici cel mai mic zgomot.”viii

Femeia trebuie educată și antrenată fizic pentru o mai mare eficiență a îndeplinirii destinului ei de femeie. Pe care, însă, acum este liberă să și-l urmeze. Corpul ei trebuie să se conformeze standardelor necesității. Și pentru ca deghizarea să fie completă, poate să muncească în producție la egalitate cu bărbatul. Semiotica corpului feminin este orientată în direcția unei multilaterale dezvoltări a capacităților productive în care nu se mai întrezărește nici o sugestie a pericolosului erotism al femeii.

Egală cu bărbatul, liberă și demnă, femeia este deghizată în trecerea de la Obiect erotic la Subiect muncitor. Soartă pe care este însă pe deplin stăpîină. „...ea își alege acele domenii de activitate care corespund dorințelor, înclinațiilor și aptitudinilor ei și va munci în aceleași condiții cu bărbatul. Pe lângă munca în producție, ea va fi o altă parte a zilei educatoare, învățătoare, infirmieră, o a treia parte se va ocupa de artă sau de știință, iar a patra parte a zilei va îndeplini o funcție administrativă oarecare.”ix

Discursul socialist care afirmă femeia, o deturneză de la erotism și o introduce mascată în lumea (noua) bărbatului, bazată pe valorizarea muncii și în special a efortului fizic. Pentru că noua lume are nevoie de strungar, oțelar, zidar, femeia va dobîndi întreaga considerație și ea însăși se va autodeghiza în mîndria de a aparține în sfîrșit mult doritei lumi a virilității.

Desigur că logica perversă a discursului de emancipare va afirma cu atît mai insistent femeia cu cît o va deghiza mai mult. Modelul care sucită impulsurile de emancipare este femeia tuturor performanțelor, femeia sovietică. Maria Constantinescu, autoarea unui articol despre femeia sovietică, notează cu invidie dar și cu elan: „Niciodată în istoria omenirii și nicăieri în lume, femeia n-a avut și nu are mai multe drepturi și mai multă considerație decît în Uniunea Sovietică. Guvernul sovietic schimbă cu totul existența ei. O dezrobi, îi dădu drepturile unui om liber, o chemă să participe în mod activ la viață, la clădirea statului și a economiei și făcu din ea egala bărbatului. Sovietele, întreprinderile, instituțiile și

ogoarele au fost școlile unde femeia nouă, femeia sovietică s-a educat prin muncă.”x

Paradoxul acestui feminism constă în faptul că el nu este inițiat de femei. Revendicările nu sînt ale lor, sînt pentru ele. În plus, ele nici nu apar în primul plan, ci conexe (și subsumate) mișcării proletare.

În primul rînd este de remarcat intenția centrală a acestui program „de emancipare” - propaganda socialistă. Este vorba de fapt de o organizare a forței feminine într-o luptă pentru cauza socialismului deghizată în mișcare de emancipare. Emanciparea cu voie de la poliție este, de fapt, orientarea organizată a femeilor spre obiectivele luptei comuniste și a construcției noii societăți. Femeile deghizate devin luptători în carnavalul unei cauze deghizate. Ba chiar se formează o grupă provizorie a femeilor comuniste „cu scopul de a propaga printre femei *principiile de activitate ale partidului.*”xi

Gruparea, ni se spune în continuare, „se ocupă serios de *cultivarea comunistă a tovarășelor de partid ca și a acelora din grupă.*”xii

Militantele Comisiei Centrale de propagandă printre femei sînt: Elena Filipovici, Ecaterina Arbore, Ana Pauker. Sinceritatea afirmațiilor alungă orice urmă de suspiciune, s-ar părea că, în cadrul și numai în cadrul luptei comuniste, feministe au reușit rezolvarea tuturor aspectelor „chestiunii” lor. Mai mult, bărbații, camarazii lor proletari luptă pentru ele îndemnându-le să le urmeze exemplul. Așa se conturează în imaginarul discursului de emancipare profilul femeii luptătoare: „...marea masă a femeilor zace în întuneric... Fără trezirea lor, fără atragerea lor în lupta de dezrobire victoria revoluției este imposibilă... *comuniștii luptă hotărît pentru cucerirea egalității în drepturi a femeilor și caută prin trezirea și împingerea la luptă a femeilor muncitoare să le prefacă în luptătoare hotărîte și entuziaste pentru dezrobirea muncii.*”xiii

Femeia este așadar o luptătoare făcută și nu născută. Femeia nouă este un prefabricat masculin. Adam însuși își scoate din coastă o Evă muncitoare și războinică pe gustul lui. În imaginar se propagă o adevărată obsesie a amenințării (capitaliste) și se dorește cultivarea unui reflex al riposte: „...*capitalismul își îndreaptă spre femei tentaculele,* le atrage în angrenajul exploatării și se folosește de lipsa de organizare și de rezistență a acestora ca să le înăsprească condițiile de muncă, să reducă salariile întregii clase muncitoare, să coboare nivelul de viață al familiilor muncitoare.”xiv

În interpretarea socialistă, singura cauză a statutului inferior al femeii relațiile de producție capitaliste. În fond, teoria socialistă se referă numai la femeile proletare, feminismul ei se oprește aici. În timp ce pe terenul luptei feministe autentice o mare dezbateră se poartă pe tema relației dintre structura patriarhală și cea capitalistă, socialismul feminist masculin le asimilează într-o relație de sinonimie perfectă, integrată în logica naturalului. De altfel, într-o perspectivă analitică feministă, marxismul este criticat ca „gender-blind”, deci opac în ceea

ce privește diferențele de gen. Sensibilitatea sa se manifestă numai față de discriminarea proletarilor.

Corpul feminin este acum anexat revoluției. De multe ori, în imaginarul proletcultist, revoluția apare metamorfozată în femeie și transformată în simbol, ca într-o poezie a Veronicăi Porumbacu: „Ea - Revoluția poate fi numai femeie...” Femeitatea capătă astfel genele forței, agresiunii și revendicării. Femeia participă la Putere, devine Putere și instituie Puterea (fără a eluda, desigur, Puterea-Partid, ci numai fiind *în* ea, *cu* ea și *prin* ea).

Chiar și feministele radicale care luptă pentru deconstruirea distribuției arhetipale duale a trăsăturilor de caracter (prin care femeia este percepută ca întruchiparea senzitivității, răbdării, intuiției, toleranței, umilinței, blîndeții) n-au propus drept contramodel o feminitate agresivă și perpetuu contestatară. Așa cum nici soluția reabilitării condiției feminine n-au văzut-o în desenarea profilului feminin în tușele contractate ale unui efort continuu (luptă sau muncă), ci mai degrabă într-o reechilibrare a structurilor sociale, deconstrucție a patternurilor culturale produse în conformitate cu „privirea masculină” sau / și o reeducare a orientării duale a psihicului.

Dacă mai era nevoie de vreo dovadă în sensul suspectării feminismului socialist, este de menționat că aceleași feministe radicale și feminismul existențialist (reprezentat prin Simone de Beauvoir) acuză controlul masculin asupra reproducerii și activității sexuale drept una din cauzele principale ale oprîmării femeii. Nefiind ocupați cu rolul de mamă, bărbații au timp să dea formă lumii, spune Simone de Beauvoir. Or, după cum am văzut, Bebel era nemulțumit de educația insuficientă pe care o primesc femeile în raport cu rolul lor de mamă și de constituția fizică insuficient de viguroasă atît pentru îndeplinirea îndatoririlor materne, cît și a celor conjugale. Viziunea socialistă nu contestă și nu provoacă natura intimă a destinului femeii care este considerat un dat natural. Tocmai împotriva acestui „dat natural” se ridică feministele autentice. Tocmai aici se dă lupta lor. Socialismul nu face decît să introducă în chip de liberă alegere brațele feminine în obsesia viziunii sale constructoare.

Canonizarea marxismului a făcut din gruparea femeilor un avanpost al luptei bărbaților proletari. Iar pretinsa mișcare feministă devine o simplă (dar ingenioasă) camuflare cu ajutorul unei perspective gender. Ca rezultat secundar, se poate menționa și o ambiguitate de gen care face posibil și imaginarul femeii deghețate devenit rădăcina profundă a poeziei erotice proletcultiste.

Partidul Comunist fiind forța politică principală în conducerea țării, a aplicat principiile marxist-leniniste în problema emancipării femeii, integrînd-o în ampla acțiune de democratizare a vieții social-politice. După decenii de încercări nerealizate, acțiunea de emancipare a femeii era îndrumată de partid pe singura cale care îi asigura reușita, „*aceea de împlerire cu lupta proletariatului pentru libertate, democrație și progres. Sub conducerea partidului se desfășura*

procesul de rezolvare revoluționară a aspirațiilor și obiectivelor sociale ale femeilor.”^{xv} Lupta femeilor de-abia acum începe, ghidată cu grijă părintească de către Partid. În octombrie 1944 CC al PC precizează natura specială a revendicărilor feminine și direcțiile pe care trebuie axată activitatea organizațiilor feminine, „munca de mobilizare a femeilor, într-o acțiune largă pentru câștigarea drepturilor lor politice, *pentru dreptul la orice profesiune și funcție*, salarii egale cu ale bărbaților la muncă egală, protecția femeii în muncă, protecția mamei și a copilului.”^{xvi} În realitate, Partidul dorește să facă din populația feminină un partizan neclintit al ordinii pe cale să se instaureze. Sensul secret al noului feminism este tendința Puterii de unificare a perspectivelor, de anihilare a vocilor diferenței.

Femeia-luptător seamănă tot mai mult cu bărbatul, cu proletarul a cărui cauză o împărtășește, și împreună o împărtășesc cu Partidul. Aceasta, desigur, la nivel de discurs. Aici se produce, de fapt, sugestia unei relații tot mai detensionate între Putere și individ. În măsura în care individul este convins că Puterea îi reprezintă interesele, el este impulsionat să se simtă ca făcând parte din mecanismul Puterii. Adeziunea totală, și mai ales liberă (pentru că urmează interiorizării cauzei), dă sentimentul hipnotic al unor relații nonopresive cu Puterea sau chiar o cvasi-identificare.

Stabilirea legislativă a drepturilor femeii începe în 1948 și continuă pe parcursul anilor 1952, 1954, 1965, momente în care se introduce regimul comunității de bunuri, se realizează suprimarea autorității maritale, ajungându-se la „deplina emancipare economică a femeii” și „garantarea dreptului la muncă în toate profesiile”, ceea ce a făcut ca forța de muncă feminină să crească mai rapid decât forța de muncă pe ansamblul economiei naționale și, mai ales, în domeniul industrial, unde procentul este fascinant: 126%.^{xvii} Astfel s-a înregistrat un număr mare de meserii considerate în trecut masculine care a sedus numeroase femei.

Și cu aceasta, una dintre etapele inițierii feminine se încheie. Femeile sînt acum luptătoare brevetate și înflăcărate. Sînt noile femei alcătuint din mii de portrete asemenea femeia comunistă.

Pentru contrastul dintre nivelul discursiv și cel al imaginarului și „dublarea” lui în realitate, eseul lui Zoe Petre, **Sexul și Moartea**^{xviii}, este mai mult decât semnificativ. Eliberarea femeii a însemnat administrarea în universul ei interior a principiilor comuniste și a favorizat controlul direct al Statului asupra vieții private. „Ca în orice sistem totalitar, anularea solidarităților tradiționale, controlul asupra educației noilor generații, eradicarea individualității în favoarea colectivității presupuneau evacuarea de sens a vieții private, în genere, și a familiei în special; emanciparea femeii a fost principalul instrument al acestei destructurări.”^{xix}

Referindu-ne în amănunt la politica partidului comunist vizavi de chestiunea

emancipării femeilor, duplicitatea sa și rezultatele ei în imaginarul colectiv, se pune și o altă întrebare legitimă: cum anume au fost convise personalități feminine să participe la acest tip de politică? Este vorba nu despre masele muncitoarelor ci despre elita feminist-socialistă a regimurilor comuniste. Ce rol au jucat și câtă conștiință a jocului politic li se poate atribui unor femei ca Ana Pauker, Elena Filipovici, sau, extrapolând, Clarei Zetkin, Aleksandrei Kollontai etc? Sunt ele feministe și dacă da, ce formulă a feminismului adoptă?

Desigur că există variații de la un sistem la altul însă din considerente teoretice se poate considera sistemul sovietic un model generativ și în interiorul lui politica și activitatea Aleksandrei Kollontai apare ca simptomatică din anumite puncte de vedere.xx

Este vorba despre un context politic eterogen și ambiguu în care chestiunea feminină este filtrată prin diferite agende aflate în tensiune unele cu altele. Există pe de o parte reforma bolșevică însoțită de un discurs utopic care se referă și la emanciparea femeilor, alături de un grup al feministelor burgheze și unul al noilor feministe bolșevice. Acestea din urmă nu pot pactiza cu feministele burgheze deoarece, în viziunea lor politică, diferențele de clasă sunt mai puternice decât unitatea de gen. De fapt, punctul fierbinte al tensiunii dintre cele două grupuri este chestiunea necesității unei mișcări feministe autonome. Feminstele bolșevice au un comportament radical cu baze utopiste, ele crezând cu putere într-o lume complet reformată prin forța proletară în care și rolurile sexelor vor fi regândite din temelii. În contrast, feministele burgheze, mai atente la natura reală a diferențelor de gen, sunt totuși dispuse la compromisuri strategice ca în chestiunea votului. O altă diferență semnificativă este faptul că feministele burgheze s-au constituit ca o mișcare elitistă iar feministele socialiste s-au concentrat mai ales pe educarea muncitoarelor, trezirea conștiinței femeilor din straturile de jos ale societății. Pe de altă parte, este evident că aceste grupuri feminine defavorizate reprezintă și ele o construcție a discursului și aspirațiilor elitei feminine bolșevice. Atât la nivel macropolitic, cât și micropolitic, există o altă tensiune: feministele bolșevice sunt destul de greu acceptate de liderii comuniști iar femeile muncitoare sunt de asemenea cu greu tolerate ca egale în rândurile proletarilor. În această direcție se orientează și remarca lui Richard Stites: „Feminismul bolșevic, cum l-au etichetat unii membrii ai partidului, pare să fi fost înconjurat de tot atâta ostilitate și indiferență ca și rivalul său mai convențional, feminismul propriu-zis. Muncitorii continuă să respingă competiția femeilor. Liderii diferitelor facțiuni marxiste au avut prea puțin interes în organizarea femeilor. Unii chiar s-au opus considerând-o o pierdere de timp, energie și fonduri”.xxi

Transformările sociale și modificările în plan cultural au acționat profund asupra feminității și, respectiv, asupra schimbării rolului femeii în societate, precum și a raporturilor dintre feminitate și masculinitate. Modelul modern,

acceptat în prezent în societate, presupune o tendință generală către apropierea și ștergerea diferențelor comportamentale dintre bărbați și femei ceea ce creează, în consecință, o stare de ambiguitate și disconfort în asumarea rolurilor de gen dezirabile social. Stereotipurile negative sociale, cum ar fi persistența mentalității privind inferioritatea genului feminin celui masculin, sunt însă încă prezente în comportamentul bărbaților și femeilor.

-
- ⁱ August Bebel, *Femeia și socialismul*, Ed. Politică, București, 1961, p. 130.
- ⁱⁱ Marx, Engels, Lenin, *Despre literatură și artă*, București, Ed. Minerva, 1974, p. 156.
- ⁱⁱⁱ August Bebel, *op. cit.*, p. 132.
- ^{iv} *Ibidem*, p. 139.
- ^v *Ibidem*, p. 139.
- ^{vi} *Ibidem*, p. 181.
- ^{vii} August Bebel, *Femeia și socialismul*, Ed. Politică, București, 1961, p. 183.
- ^{viii} *Ibidem*, p. 185.
- ^{ix} *Ibidem*, p. 501.
- ^x Paraschiva Căncea, *Mișcarea pentru emanciparea femeii în România*, Ed. Politică, București, 1976, p. 78.
- ^{xi} *Ibidem*, p. 104.
- ^{xii} *Ibidem*, p. 104.
- ^{xiii} *Ibidem*, p. 107.
- ^{xiv} *Ibidem*, p. 107.
- ^{xv} Paraschiva Căncea, *Mișcarea pentru emanciparea femeii în România*, Ed. Politică, București, 1976, p. 144.
- ^{xvi} *Ibidem*, p. 146.
- ^{xvii} *Ibidem*, p. 152.
- ^{xviii} Zoe Petre, *Sexul și Moartea*, în Lucian Boia, *Miturile comunismului românesc*, Ed. Nemira, București, 1998, p. 257.
- ^{xix} *Ibidem*, p. 259.
- ^{xx} *Ibidem*, p. 270.
- ^{xxi} *Ibidem*, p. 271

Bibliografie:

1. Bebel August, *Femeia și socialismul*, București, Ed. Politică, 1961
2. Boia Lucian, *Miturile comunismului românesc*, București, Ed. Nemira, 1998
3. Căncea Paraschiva, *Mișcarea pentru emanciparea femeii în România*,

București, Ed. Politică, 1976

4. Marx, Engels, Lenin, *Despre literatură și artă*, București, Ed. Minerva, 1974

DEZVOLTAREA INTELIGENȚEI EMOȚIONALE – PREMISĂ A REUȘITEI ÎN VIAȚĂ

Angela Beșliu, drd, lect. univ., UASM
Adriana Popovici, drd, lect.univ., UASM

În dorința de a găsi cei mai relevanți predictorii ai performanțelor superioare în activitate, indiferent de tipul acesteia, deci de a identifica aptitudini generale ale individului uman, cercetătorii au luat în considerare atât latura cognitivă a vieții psihice, cât și pe cea motivațională, emoțională, volitivă și relațională. Astfel, alături de inteligența – ca aptitudine generală care reflectă funcționalitatea intelectului – este tot mai frecvent plasată “inteligenta emoțională”(EQ). Și aceasta pentru că numai gândirea, memoria, imaginația, limbajul și atenția – chiar sub formele lor superioare – nu ne asigură obținerea de performanțe crescute sau adaptarea la diferite situații, fiind necesare și suportul energetic (motivațional – afectiv), efortul volitiv și abilitățile de factură psihosocială, la acestea referindu-se "inteligenta emoțională".

Inteligența emoțională a fost fundamentată temeinic în 1980 de către psihologul evreu Dr. Reuven Bar On. Acesta prin cercetările realizate a încercat să răspundă la un șir de întrebări cum sunt: de ce unii oameni au o stare emoțională mai bună?; de ce unii oameni reușesc mai bine în viață?; de ce oamenii binecuvântați cu capacități intelectuale par să nu reușească în viață, pe când alții, mai puțin dotați, par să reușească mai bine?

În anul 1996, Asociația Psihologilor Americani din Toronto, a relizat un studiu al inteligenței emoționale pe 42000 de subiecți din 36 de țări. Rezultatele acestei cercetări desprind o idee atipică perioadei sec. XX - nivelul inteligenței logico-matematice n-ar trebui să fie luat în serios la fel ca în trecut și că există și alți factori, cel puțin la fel de importanți, când vine vorba de succesul în viață. Alte deducții în acest sens au fost:

- Pentru a beneficia mai mult de IQ, pentru a o flexibiliza, avem în primul rând nevoie de EQ;
- Bărbații și femeile au scoruri similare la EQ;
- Apar diferențe dintre bărbați și femei, privind aspectul inteligenței emoționale, adică, femeile au scoruri mai înalte la responsabilitatea socială și empatie, iar bărbații au scoruri mai înalte la toleranța la stres;